

ความงามของสตรีในพุทธปรัชญาเถรวาท
The Beauty of Women in Theravada Philosophy

พระมหาณัฐพันธ์ สุทตฺตสนวิภาณี (หาญพงษ์)² และ จรัส ลีกา¹

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

**Phramahanatthabhan Sutassanavipani (Hanpong)¹
and Jaras Leeka²**

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

KhonKaen Campus, Thailand

E-mail : pmnatsila2525@gmail.com

*****

บทคัดย่อ

พระพุทธศาสนาถือว่า ธรรมหรือความจริง เป็นสิ่งที่มีคุณภาพหรือคุณสมบัติ เพราะความจริงและคุณสมบัติของความจริง ที่ปรากฏออกมาเป็นลักษณะของความจริง เรียกว่า ความงามของธรรม ก็คือคุณค่าในด้านต่างๆ ที่ทำให้ชีวิตมีกิเลสและทุกข์น้อยลง เรียกว่า “ความดี” พระพุทธศาสนากล่าวถึงความงามของสตรีใน 2 มิติ คือ ความงามในทางโลกหรือความงามทางวัตถุ ที่ถือว่าเป็นผลของการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ระหว่างคุณภาพหรือคุณสมบัติของวัตถุกับกิเลส คือความยินดีพอใจ ซึ่งมีอยู่ในจิตใจ หรือในสันดานของคนแต่ละคน จึงมีความรู้สึกเรื่องความงามของวัตถุแตกต่างกันไป ตามอิทธิพลของกิเลสของแต่ละคน และความงามในทางธรรม ความงามที่เป็นลักษณะของธรรมหรือความจริง อันเป็นผลจากคุณภาพ ที่ปรากฏต่อการรับรู้ของมนุษย์ผู้มีญาณ หรือแสดงออกทางพฤติกรรมของมนุษย์ผู้ทรงศีลทรงธรรม ทำให้คนทั่วไปรู้เห็นได้ว่าเป็นผู้มีธรรม หรือเป็นคนที่ยาม โดยไม่จำกัดอายุ และเพศวัย

คำสำคัญ: ความงาม; ความงามสตรี; พุทธปรัชญาเถรวาท

Abstract

The Buddhism is considered. Dharma or truth. It is a quality or uniqueness. Because of the truth and the properties of truth. The appearance of the truth. Its called Beauty of the dharma Is the value in various areas. That makes life less passion and suffering. Called "good" Buddhism is about the beauty of women in two dimensions. Is Worldly beauty or object beauty That is the effect of interaction. Between qualities or properties of objects with passion. Is delight In the mind or in the person of each person. The beauty of the object is different. According to the influence of each person's passion. and Beauty in the way Dharma Beauty is the nature of the Dharma or the truth. As a result of quality The appearance of human perception or the expression of human behavior, the moral precepts. The people are aware that it is a moral or a beautiful person. No age limit and gender.

Keyword: The Beauty; The Beauty of Women; Theravda Philosopy

บทนำ

สังคมไทยได้สร้างกรอบแนวคิดทางวัฒนธรรมด้านขนบธรรมเนียมเพื่อเป็นแนวปฏิบัติสำหรับสตรี โดยมุ่งหวังว่าถ้าปฏิบัติตามตามแบบแผนอันเป็นเกณฑ์กำหนดนั้นๆ จะได้รับการยกย่องเชิดชู และเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคมจึงมีคตินิยมที่เกี่ยวกับสตรีหลายประการ เช่น รูปสมบัติ คุณสมบัติ ทรัพย์สมบัติ เรื่องการมีสามี และการครองเรือน จนกระทั่งมีคำที่กล่าวไว้ว่าหลักเกณฑ์ที่ตัดสินความงามพร้อมความบริบูรณ์ของสตรี ได้แก่ “รูปสวย รวยทรัพย์ นบวิชา มารยาทชาติผู้ดี” ซึ่งรูปสวยเทียบเท่ากับรูปสมบัติ รวยทรัพย์หมายถึงความมั่งมี ส่วนนบวิชา มารยาท ชาติผู้ดี ก็หมายความรวมถึงคุณสมบัติ ด้วยเหตุนี้สตรีทุกคนย่อมมีการเสริมแต่งเพื่อให้เกิดความงามเพื่อให้เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาผู้คนทั่วไป จึงมีคำสุภาษิตที่ว่า “ไถ่งามเพราะขน คนงามเพราะแต่ง” สตรีย่อมมีความต้องการที่จะมีความสวยและความงามอยู่ทุกคน เพื่อให้เป็นที่รักของสามี และคนทั่วไป โดยทางปฏิบัติและในชีวิตประจำวัน สำหรับการใช้คำว่าสวยหรืองามอาจถูกรับรู้และให้คุณค่าเหมือนหรือต่างกันได้โดยที่ผู้ใช้เองก็เหมารวมหรือเทียบเคียงว่าเหมือนกันเพราะไม่ได้มีบรรทัดฐานว่าต้องใช้คำนี้กับสิ่งนี้เท่านั้น แม้ความสวยกับความงามจะมีนัยยะที่แตกต่างกันแต่สตรีจำนวนมากก็เข้าใจผิดว่าตนเองไม่มีความงามเพราะเกิดมารูปร่างหน้าตาไม่สวย ขณะเดียวกันก็มีสตรีไม่สวยก็อาจงามได้ และสตรีสวยก็อาจไม่งามก็ได้ (Dechatiwong Na Ayuttaya, 1983 : 24-25)

การที่กล่าวถึงความสวยงามของสตรี ก็เพราะว่าการมองสตรีไม่ว่าจะสวยแบบ ดาษตินหรืองามอย่างมีคุณค่าที่จิตใจอย่างไร ในโลกของการรับรู้ด้วยประสาทสัมผัส โดยเฉพาะทางสายตาแล้วนั้น การตัดสินว่าสตรีคนหนึ่งสวยหรืองามมักเริ่มต้นจากส่วนของ ใบหน้าหรือไม่ก็รูปร่าง การตัดสินความงาม เขาเอาอะไรมาเป็นมาตรฐานตัดสินส่วนมาก มักจะพิจารณาจากที่ตาเห็นภายนอกก่อน เช่น รูปร่างหน้าตา ปาก จมูก ซึ่งความงามของผู้หญิงที่จะพิจารณาจากภายนอกดังกล่าวก็มี 2 แบบ คือ ความงามตามธรรมชาติซึ่งจะต้อง เป็นความงามแบบเบญจกัลยาณี กับความงามเพราะการเสริมแต่ง ซึ่งเป็นการเพิ่มความงามที่ อาศัยสิ่งอื่นมาตกแต่งเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสะอาดตา เช่น การทำขอบตา ทำคิ้ว การทำ หน้าแต่งใบหน้า เป็นต้น (Playnoi, 2001 : 44-47)

ความงามของสตรีในมิติพุทธปรัชญา จัดเป็นความงามทางด้านกาย คือ ความ ประพฤติเรียบร้อยทางด้านร่างกายและคำพูดนั่นเอง สตรีที่มีสรีระงามนั้น ย่อมจะต้อง ประกอบด้วยความงาม 5 ประการ เรียกว่า “เบญจกัลยาณี” คือ 1) งามของหญิง นั้นเป็นเช่นกับกำหางนกยูง 2) งามของหญิง เช่น ริมฝีปากเป็นเช่นผลตำลึงสูง ถึงพร้อมด้วยสีสัน เรียบสนิท 3) งามของหญิง เช่น มีฟันขาวเรียบไม่ห่างกัน งามดุจระเบียบแห่งเพชรและดุจ สังข์ขัดสีแล้ว 4) งามของหญิง เช่น ผิวพรรณของหญิงดำ ที่ไม่ได้ทำด้วยเครื่องประเทืองผิว เป็นต้น ย่อมด่าสนิทเหมือนพวงอุบลเขียว ส่วนผิวพรรณของหญิงขาว ขาวเหมือนพวกดอกกรรณิการ์ 5) งามของหญิง เช่น หญิงนั้นคลอดบุตรตั้ง 10 ครั้ง เหมือนคลอดบุตรครั้งเดียว ยังเป็นสาวสวย พริ้งอยู่ที่เดียว เนื่องจากคำสอนเกี่ยวกับความงามนี้มีลักษณะการบ่งบอก ถึงการตรัสถึงความ งามในสองระดับ คือ ในระดับแห่งสมมติสัจจะและปรมาตถสัจจะ (Phra Prom Khunaporn (P.A. Prayutto , 2003 : 54)

ดังนั้นบทความนี้ที่ผู้เขียนมีความต้องการที่จะศึกษาความงามของสตรีในพุทธ ปรัชญา ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทางพุทธสุนทรียศาสตร์ ความหมายและความสำคัญ ของความงาม ระดับของความงาม และมีตีความงามของสตรีที่มีต่อสังคม การพัฒนา สังคมไทย อันเป็นแบบอย่างที่ดีแก่คนรุ่นหลังได้นำไปปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดสิ่งที่ตั้งใจใน สังคมไทยต่อไป

ความงามของสตรีในพุทธปรัชญา

1. ความหมายของความงาม

ความหมายของความงามและคำที่เกี่ยวข้องกับความงามตามที่ปรากฏในพจนานุกรม มีดังนี้

ความงาม คือ ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ เช่น มารยาทงาม รูปร่างมีลักษณะสมบูรณ์ดี (The Royal Institute, 2003 : 278) คำที่เกี่ยวข้องกับความงาม เช่น กัลยา หมายถึง นางงาม, กัลยาณี หมายถึง นางงาม หญิงงาม โสภณ หมายถึง ความงดงาม ผ่องใส (The Royal Institute, 2003 : 108) **กल्याณ** หมายถึง ความดี ความงาม ความประเสริฐ (PhraDhammakittiwong, 2007 : 157) **เชม** หมายถึง เกษม ดึงงาม เจริญ ปลอดภัย สบาย ปลอดภัย เช่น เป็นที่สิ้นไปแห่งความไม่งาม, (PhraDhammakittiwong, 2007 : 211) **โสภา** หมายถึง ความงาม เช่น ภาวะที่ รุ่งเรืองดี (PhraDhammakittiwong, 2007 : 734) คำที่เกี่ยวข้องกับความงาม มีดังนี้ **กัลยาณี** หมายถึง นางงาม หญิงงาม หญิงที่มีคุณธรรมน่าเชื่อถือ, กัลยาณชน หมายถึง คนประพฤติดีงาม คนดี, กัลยาณธรรม หมายถึง ธรรมอันดี ธรรมดีงาม ธรรมของกัลยาณชน (Phra Prom Khunaporn (P.A. Puyutto), 1995 : 11)

จากข้อความดังกล่าวข้างต้น ความงามนั้นที่เป็นกิริยาในทางพระพุทธศาสนา จัดเป็นความงามทางด้านกายสมาจารและวจีสมาจาร คือ ความประพฤติเรียบร้อยทางด้านร่างกายและคำพูดนั่นเอง ส่วนความงามที่เป็นค่านามพระอรหันตสาวกก็ได้อธิบายไว้ว่า ผู้หญิงที่มีสรีระงามนั้น ย่อมจะต้องประกอบด้วยความงาม 5 ประการ เรียกว่า “เบญจกัลยาณี” คือ 1) ผมงาม เช่น ผมของหญิงนั้นเป็นเช่นกับกำหางนกยูง 2) เนื้องาม เช่น ริมฝีปากเป็นเช่นผลตำลึงสุก ถึงพร้อมด้วยสีสันเรียบสนิท 3) กระจุกงาม เช่น มีฟันขาว เรียบไม่ห่างกัน งดงามดูระเบียบแห่งเพชรและดุจสังข์ขัดสีแล้ว 4) ผิวงาม เช่น ผิวพรรณของหญิงดำที่ไม่ได้ทาด้วยเครื่องประเทืองผิว เป็นต้น ย่อมดำสนิทเหมือนพวงอุบลเขียว ส่วนผิวพรรณของหญิงขาว ขาวเหมือนพวกดอกกรรณิการ์ 5) วัยงาม เช่น หญิงนั้นคลอดบุตรตั้ง 10 ครั้ง เหมือนคลอดบุตรครั้งเดียว ยังเป็นสาวสวยพริ้งอยู่ที่เดียว (Thai Tipitaka 8/12/76)

ในลักษณะของความงามดังกล่าวมาข้างต้น เมื่อพิจารณาแล้วเห็นได้ว่า ความงามในทางพุทธปรัชญา นอกจากพิจารณาตามความหมายของศัพท์แล้ว ย่อมมีความหมายซึ่งขึ้นอยู่กับบริบท คำว่า “งาม” ในที่นี้ไม่ได้มีความหมายเฉพาะความหมายในตัวเองเท่านั้น แต่

เมื่อใดก็ตามที่คำนี้ไปขยายคำนาม ไม่ว่าจะคำนามนั้นจะมีสถานะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม จะทำให้ดูประหนึ่งว่า “ความงาม” หรือ “งาม” จะกลายเป็นสิ่งเดียวกันกับคำนามที่มันขยายด้วย ไม่ได้เป็นเพียงแค่ “คุณสมบัติ” หนึ่งเท่านั้น

2. ประเภทของความงาม

2.1 ความงามภายนอก

นักปรัชญาที่มีแนวคิดแบบวัตถุนิยม หรือสสารนิยม เห็นว่าความงามไม่ได้มีอยู่จริงในสิ่งใดในโลกนี้ แต่เป็นการที่มนุษย์ให้คุณค่าแสดงออกมาเป็นความรู้สึกว่าชอบหรือไม่ชอบ โดยไม่มีเกณฑ์การตัดสินที่ตายตัว ขึ้นอยู่กับความรู้สึกและการตัดสินใจของแต่ละบุคคล ความงาม หมายถึง สิ่งที่สร้างความพึงพอใจ ความชอบให้แก่จิตใจ โดยรับรู้ความรู้สึกที่เกิดจากอายตนะทั้ง 6 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ (PhraPreerasitPiyaseelo (Lukkhasorn), 2007 : 7) เมื่อกล่าวถึงความงาม จึงมิได้หมายเฉพาะสิ่งที่รับรู้ได้จากสิ่งสัมผัสทางประสาท และให้ความรู้สึกเพลิดเพลินในอารมณ์เท่านั้น แต่ยังหมายถึงสิ่งที่คุณค่าเหตุผล สัจธรรม ความยุติธรรม เช่นความหมายในตัวคำสอนทางศาสนา ความหมายในวรรณกรรม แต่การมองเห็นคุณค่าและความหมายของความงามในลักษณะต่างๆทำให้เราสามารถรับรู้ความงามของภายนอกผ่านการรับรู้ทางใจ (Tankaew, 2002 : 27)

ดังนั้น ความงามภายนอกเป็นความงามที่รับรู้ได้จากสิ่งสัมผัสทางประสาททั้งห้าและ การให้ค่านิยมของคนในสังคมนั้น ว่ารูปร่างอย่างนี้ๆ จึงเรียกว่างาม ความงามลักษณะนี้จึงมี หลากหลายตามแต่ละสังคมกำหนด

2.2 ความงามภายใน

ความงามภายใน เป็นการกระทำทางฝ่ายจิตวิญญาณมากกว่าทางฝ่ายวัตถุ : ท่านแต่งตัวงามมันก็คือความงามทางฝ่ายวัตถุ ท่านมีมารยาทงาม ก็คือความงามทางฝ่ายจิต ฝ่ายวิญญาณ หรือฝ่ายธรรมะ มันไม่ได้มีอะไร เพียงแต่ฝ่ายวัตถุอย่างเดียว คนเราคนหนึ่งๆ ประกอบด้วยวัตถุ คือร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นนามธรรม มันไม่ได้มีอะไรเพียงแต่ฝ่ายวัตถุฝ่ายเดียว คนเราคนหนึ่งๆ ประกอบด้วยวัตถุ คือร่างกายและจิตใจ ซึ่งเป็นนามธรรม มันสัมพันธ์กันให้เกิดการกระทำเกิดการเป็นอยู่ซึ่งงดงามพร้อมกันไปทั้งร่างกายและทั้งทางจิตใจ (Buddhadasabhikkhu, 2000 : 32) นอกจากนี้ ความงามทั้งหลาย ไม่มีแก่สัตว์ โดยสติปัญญาแล้วก็สร้างความงาม ตามที่สติปัญญานั้นจะบัญญัติ ปัญหาเกิดขึ้น ตรงที่ว่าเป็นความงามชนิดใด งามอย่างไร หรืองามอย่างฉลาด จะงามอย่างไรๆ หรือจะงามอย่างธรรมะ

คือ ประกอบด้วยธรรมชาติ (Buddhadasabhikkhu, 2017 : 12) และความงามทางโลก อันเป็นความหลงใหลไปตามโมหะของคนในโลกที่หลงใหลในความงาม ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย เดียวงามอย่างนั้น เดียวงามอย่างนี้ มันไม่เป็นไปเพื่อปกติสุขแล้วโดยมากมันงามเพื่อยั่วเพื่อหลอก คือใช้ความงามเป็นเหยื่อสำหรับตกเบ็ดแก่กันและกัน ความงามอย่างนี้เป็นอันตราย เป็นความงามอย่างโลกที่เขาหลงใหลชอบใจกันตามประสาโลกที่มีโมหะ หรือความโง่เป็นสมุฏฐาน (Buddhadasabhikkhu, 2017 : 25)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่า ความงามภายนอก เป็นความงามที่มองเห็นด้วยประสาทสัมผัสเป็นการประเมินค่าความงามตามธรรมชาติของคนในสังคม แต่ละสังคมการประเมินค่าความงามก็แตกต่างกันตามยุคสมัย ขณะเดียวกันหากพิจารณาตามกฎไตรลักษณ์ จะเห็นถึงความไม่จริง ไม่ยั่งยืน เป็นการตีค่าตามยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไปตามกาล ครั้นมาถึงยุคนี้ ค่านิยมด้านความงามก็ได้เปลี่ยนไป ใครที่มีลักษณะต้อง ตรงกับค่านิยมความงามของยุคสมัยนั้น จะได้รับการยกย่องเป็นที่ยอมรับของสังคมนั้นๆ ในขณะที่ ความงามภายในเป็นความงามที่เป็นไปตามธรรม เป็นความงามที่มีลักษณะจากการประพฤติตน ให้อยู่ในทางศีลทางธรรม ตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นความงามที่ยั่งยืน เป็นความงามที่ทุกคนสามารถสร้างได้ ทำให้มีได้แก่ตน ทำให้เกิดความสงบ ความสุข ไม่มีการเบียดเบียนทั้งต่อตนเอง และสังคม

3. ความสำคัญของความงาม

ความงามมีบทบาทสำคัญในงานเผยแผ่พระศาสนา ด้วยบุคลิกลักษณะที่สงบสง่า มีผิวพรรณวรรณะสะอาด หน้าตาอิมด้วยความสุข มีความเป็นผู้ดี ก่อให้เกิดความศรัทธาต่อผู้พบเห็น ใคร่อยากทำความรู้จัก และทำให้งานพระศาสนาเผยแผ่ไปได้กว้างไกล ปัจจุบันคุณค่าความงามยังถูกกำหนดอยู่ที่รูปร่างภายนอก จากสิ่งที่เห็นและสัมผัสได้ คุณค่าของผู้หญิงถูกกำหนดจากรูปร่างหน้าตาเป็นหลัก หญิงใดที่มีรูปร่างหน้าตาที่ต่างไปจากมาตรฐานที่กำหนดของสังคมนั้นๆ ทำให้คุณค่าของผู้หญิงคนนั้นด้อยลงไป โดยเฉพาะสังคมทุนนิยมภายใต้ระบบมอบอำนาจให้ผู้ชายเป็นใหญ่ ได้สร้างความเชื่อว่า คุณค่าของผู้หญิงอยู่ที่ความสวยและความสาว ในขณะที่คุณค่าของผู้ชายนั้นอยู่ที่ความสามารถและความสำเร็จในหน้าที่การงาน ซึ่งความเชื่อนี้สัมพันธ์ กับระบบเศรษฐกิจแบบตลาดที่ต้องการขายสินค้าให้ได้มาก ดังนั้นโฆษณาที่ทรงประสิทธิภาพ ผู้หญิงจึงตกเป็นเหยื่อทางการค้าของธุรกิจ เครื่องสำอาง หลากหลายชนิดอย่างเต็มใจ เพื่อต้องการความสวยและรักษาความสาวไว้

4. ระดับของความงาม

พระพุทธเจ้าทรงพูดถึงความงามในแง่บวกและแง่ลบ พระพุทธเจ้าทรงตำหนิเรื่องความงาม เมื่อเราลองเปรียบเทียบข้อความทั้งสองกลุ่มนี้แล้ว จากคำสอนเกี่ยวกับความงามนี้มีลักษณะการบ่งบอก ถึงการตรัสถึงความงามใน 2 ระดับ คือ ระดับสมมติสัจจะ และปรมาตตสัจจะ

1) ระดับสมมติสัจจะ (Conventional Truth) หมายถึง ความเป็นจริงโดยสมมุติที่มนุษย์ได้ใช้บัญญัติขึ้นเป็นสื่อเรียกสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในโลกนี้ทั้งหมดเพื่อการรับรู้ร่วมกัน สิ่งดังกล่าวนี้ไม่มีความเป็นจริงในตัวเองตามสภาวะของตน

2) ระดับปรมาตตสัจจะ (Ultimate Truth) หมายถึง ความเป็นจริงแท้อย่างสูงสุด โดยมีสภาวะที่มีอยู่เองเป็นเองตามสภาพของตน โดยไม่มีใครสร้างหรือกำหนดขึ้นมา (Phra Prom Khunaporn (P.A. Prayutto , 2003 : 54)

ดังนั้นการแบ่งระดับความจริงของพุทธปรัชญาเถรวาทจึงมีความงามในเชิงบวก เช่น ความงามเกี่ยวกับรูปของบุคคลผู้ทำกรรมดี แล้วย่อมเกิดมารูปร่างนั้น ส่วนข้อความบางสูตรที่ปฏิเสธความงามนั้น พระองค์กำลังใช้เกณฑ์ทางปรมาตตมาปฏิเสธ เนื่องจากบุคคลที่พระองค์ กล่าวถึงนั้นเป็นภิกษุหรือภิกษุณี ซึ่งเป็นผู้ที่มีเป้าหมายในการบวชเพื่อฝึกฝนปฏิบัติตนเอง ตามหลักธรรมอันเป็นการขัดเกลาจิตใจให้ใสสะอาดปราศจากกิเลสและบรรลุดุคคุณธรรมสูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ นิพพาน ด้วยเหตุนี้เอง พระพุทธเจ้าทรงเห็นว่า ชีวิตของสมณะต้องมีความ แตกต่างกับชีวิตของคฤหัสถ์ทั่วไป สิกขาบทต่างๆ ที่พระองค์ทรงบัญญัติ จึงถือเป็นความรอบคอบ และเป็นการจัดสภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับผู้ปฏิบัติที่จะมุ่งเน้นไปสู่เป้าหมาย

5. มิติความงามของสตรีในพุทธปรัชญา

ในคำสอนของพระพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงความงามไว้อย่าง วิจิตรพิสดารมากทั้งโดยตรงและโดยอ้อม โดยได้จำแนกความงามออกเป็นประเภทดังนี้

5.1 ความงามในมิติทางโลก

ในคำสอนของพระพุทธศาสนา มิได้กล่าวถึงเฉพาะความงามของธรรมเท่านั้น ยังได้ กล่าวถึงความงามของคนและวัตถุสิ่งของ รวมไปถึงความงามของธรรมชาติด้วยความงามของหญิงว่า หญิงงามที่ได้ชื่อว่า ขนบทกัลยาณี เพราะงามเยียมปราศจากโทษแห่งร่างกาย 6 ประการ คือ ไม่สูงเกินไป, ไม่ต่ำเกินไป, ไม่ผอมเกินไป, ไม่อ้วนเกินไป, ไม่ดำเกินไป, ไม่ขาวเกินไป, ยิ่งกว่าผิวมนุษย์ แต่ไม่ถึงผิวเทวดา และประกอบด้วยความงาม 5 ประการ

คือ ผิวงาม, เนื่องงาม, เอื้องงาม, กระจุกงาม, วยงาม (Thai Tipitaka 44/290) ความงามของหญิงไว้คล้ายกัน 5 อย่าง คือ ผมงาม, เนื่องงาม, กระจุกงาม, ผิวงาม, วยงาม (Thai Tipitaka 41/77) นอกจากนี้ พระพุทธศาสนายังกล่าวถึงความงามของสตรีรูปร่างกายของมนุษย์ว่าเป็นผลของบุญในลักษณะต่างๆ ไว้ว่า “ความมีผิวงาม เสี่ยงเพราะทรวดทรงดี รูปร่างสวยความเป็นใหญ่ความมีบริวารอิฐผลทั้งหมดนี้ได้ด้วยบุญนิธิ”

(Thai Tipitaka 25/9/12)

5.2 ความงามในมิติทางธรรม

ความงามในทัศนะนี้จัดเป็นความงามในระดับปรมาตมสัจจะ คือ เน้นไปที่ความจริงแท้ของสรรพสิ่งแล้วก่อให้เกิดความงามดังในคำว่างามในเบื้องต้นว่า “ทรงแสดงทำให้งามคือ ดีได้แก่ไม่ให้มีโทษทั้งในเบื้องต้นในท่ามกลางในที่สุด” (Thai Tipitaka 2/187) นั้นพระผู้มีพระภาคทรงแสดงศีลในเบื้องต้น ทรงแสดงมรรคในท่ามกลาง ทรงแสดงนิพพานในที่สุด (Thai Tipitaka 34/311)

ฉะนั้นความงามในมิติทางธรรม จึงมุ่งที่หลักธรรมคำสอน เช่น เรื่อง ศีล สมาธิ ปัญญา สมณะ วิปัสสนา มรรค ผล นิพพานที่บริสุทธิ์ บริบูรณ์ คือถูกต้องครบถ้วน ในมิติแห่งการปฏิบัติก็งามด้วยลำดับ หรือขั้นตอนของการปฏิบัติ คือ เริ่มแต่ศีล การพัฒนาพฤติกรรมทางกายสมาธิ การพัฒนาพฤติกรรมทางจิต และปัญญาการพัฒนาศักยภาพทางปัญญา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาจากง่ายไปหายาก จากหยาบไปละเอียด จากภายนอกไปสู่ภายในตามลำดับ อย่างมีความสัมพันธ์กับทุกขั้นตอน ในมิติแห่งผลของการปฏิบัติ ก็งามด้วยผลในทุกขั้นตอน คือผลขั้นต้น ทำให้ข่มหรือระงับกิเลสได้ชั่วคราว ผลขั้นกลาง ได้รับความสุขจากความสงบอันเกิดจากสมาธิและวิปัสสนา ผลขั้นสูงสุด คือ ความเป็นผู้คงที่อันเป็นผลจากการบรรลุนิพพาน มิติแห่งคุณค่าต่อชีวิต ก็งามในทุกด้าน คือด้านเป็นที่พึ่งของชีวิต ด้านให้ประโยชน์ต่อชีวิต ด้านชี้แนะหรือแสดงหน้าที่ ก่อให้เกิดผลดีแก่ผู้ปฏิบัติ คือข่มกิเลสได้ ก่อให้เกิดสุขและทำให้พ้นทุกข์ (คือนิพพาน) ในที่สุดและทุกลักษณะหรือทุกข์ ขั้นตอนของธรรมดังกล่าวถือว่าเป็นความงามในมิติทางธรรม ความงามของธรรมความนัยดังกล่าวมา จึงมิใช่งามเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งหรือตอนใดตอนหนึ่ง แต่งามครบถ้วนทุกส่วน หรือทั้งกระบวนการดังพระพุทธพจน์ที่ว่า งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด หรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า งามทั้งในทางหลักการ วิธีการและการปฏิบัติ

ความงามในมิติทางธรรมตามทัศนะในพุทธปรัชญาเถรวาท กล่าวถึงความเข้าใจใน ธรรมะทางพระพุทธศาสนา ที่พระพุทธองค์ประกาศแก่สัตว์โลกโดยไม่ปิดบังอำพราง

ประจักษ์ผู้เปิดภาชนะที่คว่ำอยู่ให้หลายขึ้น ทั้งโดยเนื้อความและแก่นแท้ของคำสอน ที่ทำให้ผู้ปฏิบัติบริสุทธ์ ปราศจากกิเลสเครื่องเศร้าหมอง และเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา

สรุป

พระพุทธศาสนาจึงถือว่า ธรรมหรือความจริงเป็นหนึ่งเดียว ซึ่งหมายความว่า เป็นสิ่งที่คุณภาพ หรือคุณสมบัติเป็นหนึ่งเดียว ฉะนั้นผู้ที่รู้จริงในเรื่องใดย่อมรู้ตรงกัน และย่อมไม่ทะเลาะกันในเรื่องที่นั้น เพราะความจริงและคุณสมบัติของความ จริงเป็นสิ่งมีอยู่อย่างวัตถุวิสัยที่เรียก “ยถาภูตตะ” คุณภาพหรือคุณสมบัติของความจริงเชิงวัตถุวิสัยนั่นเอง ที่ปรากฏออกมาเป็นลักษณะของความจริง ที่เรียกว่า “ความงามของธรรม” ก็คือคุณค่าในด้านต่างๆ และในระดับต่างๆ ที่ธรรมให้แก่ชีวิต มีผลทำให้ชีวิตมีกิเลสและทุกข์น้อยลง จนถึงหมดกิเลส และหมดทุกข์โดยสิ้นเชิง ภาวะลดลงจนถึงหมดสิ้นของกิเลสและทุกข์นั้น เรียกว่า “ความดี” ของชีวิตซึ่งเป็นเป้าหมายของธรรมในพระพุทธศาสนา

ในทัศนะเกี่ยวกับความงามของสตรีนั้น พระพุทธศาสนาได้มองใน 2 มิติ คือความงามในมิติทางโลกและความงามในมิติทางธรรม ความงามในมิติทางโลกหรือความงามทางวัตถุ พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นผลของการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ระหว่างคุณภาพหรือคุณสมบัติของวัตถุกับกิเลส คือความยินดีพอใจ ซึ่งมีอยู่ในจิตใจ หรือในสันดานของคนแต่ละคน จึงมีความรู้สึกเรื่องความงามของวัตถุแตกต่างกันไป ตามอิทธิพลของกิเลสของแต่ละคน สำหรับคนที่ไม่ม่กิเลส ก็จะไม่มีความรู้สึกเรื่องความงามทางวัตถุเลย ความงามในมิติทางโลกหรือความงามทางวัตถุ พระพุทธศาสนาถือว่าเป็นจิตวิสัยหรือไม่มีจริง แต่พระพุทธศาสนาก็กล่าวถึงเรื่องนี้ไปตามภาษา หรือการบัญญัติของโลกเท่านั้น และเมื่อความงามทางวัตถุไม่มีจริง หรือกล่าวสั้นๆ ว่าไม่จริง จึงเป็นสิ่งไม่มีคุณค่าหรือไม่มีประโยชน์ต่อชีวิต ตามความหมายของคำว่า “ประโยชน์” ซึ่งสิ่งที่จริงเท่านั้นจึงมีประโยชน์

ความงามในมิติทางธรรม ความงามที่เป็นลักษณะของธรรมหรือความจริง อันเป็นผลจากคุณภาพ หรือคุณสมบัติของธรรมที่ปรากฏต่อการรับรู้ของมนุษย์ผู้มีญาณ หรือแสดงออกทางพฤติกรรมของมนุษย์ผู้ทรงศีลทรงธรรม ทำให้คนทั่วไปรู้เห็นได้ว่าเป็นผู้มีธรรมหรือเป็นคนที่ยาม โดยไม่จำกัดอายุและเพศวัย ความงามของธรรมเป็นวัตถุวิสัยเพราะเนื่องมาจากคุณภาพหรือคุณสมบัติเชิงวัตถุวิสัยของธรรม ปรากฏการณ์ทางความงามของธรรม จึงเป็นสากลทุกคนที่รู้หรือสัมผัสย่อมรู้ได้ หรือสัมผัสได้ตรงกันเหมือนกัน

Reference

- Buddhadasabhikkhu. (2000). The article from the Buddhist Sutta Journal of Buddhist Studies, The Buddhist Sutta of Bhikkhu, Part 3. *Online*. Retrieved September 3, 2017. From : [http:// www.buddhadasa.in.th](http://www.buddhadasa.in.th)
- Dechatiwong Na Ayuttaya, S. (1983). *Women's Psychology*. Bangkok : Banprakit Publishers.
- Phra Dhammakittiwong. (2007). *Dictionary of Buddhist Studies*. Analytical Suite, Bangkok : Liang Chieng.
- Phra Preerasit Piyaseelo (Lukkhasorn). (2007). *The Influence of Aesthetic Aesthetics in Buddhist Philosophy on the Buddhist Philosophy of the Buddha*. Master Thesis. Graduate School : Mahamakutrajavidyalaya University.
- Phra Prom Khunaporn (P.A. Puyutto). (1995). *Buddhist Dictionary*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Phra Prom Khunaporn (P.A. Prayutto). (2003). *Buddhadhamma Revised and Expanded*. (11th ed.) Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Playnoi, S. (2001). *Ladies and Gentlemen*. Bangkok : Typing.
- Taechaew, B. (2002). *Theravada Buddhist Philosophy*. Bangkok : Dharmasapha.
- Mahachulalongkornratchawitthaya University. (1996). *Thai Tipitaka Version of MahaChulalongkornRatchawitthaya*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Mahachulalongkornratchawitthaya University. (1997). *Dhammabot 3*. Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- The Royal Institute. (2003). *Dictionary of the Royal Institute 1999*. Bangkok : Nanmee Public Co., Ltd.